

Innhold

Forord	9
---------------------	---

Kapittel 1

Innledning	25
-------------------------	----

1.1 Forsikringsplikten	25
1.2 Yrlesskadeforsikringslovens ufravikelighet	27
1.3 Forsikringsavtalen og forsikringsvilkårene	28
1.4 Tegning av forsikringen	29
1.5 Manglende forsikring og forsikringssselskaps konkurs	32
1.6 Rettskildebildet	34
1.6.1 Trygdereglene	34
1.6.2 Erstatningsreglene	37
1.7 Skadeomfanget	40
1.8 Reformarbeid, lovforslag og lovendringer	42
1.9 Kort om rettigheter i arbeidsforholdet ved yrlesskade	50
1.10 Underdekning ved standardisert yrlesskadeerstatning	52
1.11 Yrlesskadedekning i noen nordiske naboland	57

Kapittel 2

Bakgrunnen for yrlesskadeforsikringsloven	60
--	----

2.1 Eldre historikk	60
2.2 Nyere historikk fram mot yrlesskadeforsikringsloven	62
2.3 Hensynene bak yrlesskadeforsikringsloven	64
2.4 Læren om aksept av yrkesrisiko	65

Kapittel 3

Yrkesskadeforsikringslovens dekningsområde	67
3.1 Geografisk virkeområde.....	67
3.2 Loven dekker bare skader oppstått i arbeidsforhold	69
3.2.1 Arbeidstakerbegrepet.....	69
3.2.2 Arbeidstakerbegrepet og noen særskilte grupper	76
3.2.3 Arbeidsgiver	78
3.2.4 Utvidet dekning	78
3.2.5 Unntak fra forsikringsplikt i arbeidsforhold.....	79
3.3 Tidsmessig avgrensning – konstateringsproblematikken.....	80
3.3.1 Konstateringstidspunktet – dekning etter loven.....	80
3.3.2 Konstateringstidspunktet – ansvarlig forsikringsselskap... ..	84
3.4 Kravene til arbeidssituasjonen.....	90
3.4.1 Innledning.....	90
3.4.2 Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeid	91
3.4.3 Vilkåret om at skaden må ha skjedd på arbeidsstedet	96
3.4.4 Vilkåret om at skaden må ha skjedd i arbeidstiden.....	102

Kapittel 4

Skade og sykdom som regnes som yrkesskade.....	104
4.1 Innledning	104
4.2 Det markerte arbeidsulykkesbegrepet.....	106
4.3 Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet.....	107
4.4 Belastningslidelser	109
4.5 Forholdet mellom trygdereglene og erstatningsreglene	110
4.6 Arbeidsulykkesbegrepet – generelle momenter	112
4.6.1 Avgrensning mot langtrukket hendelsesforløp.....	112
4.6.2 Kumulativ virkning av flere enkelthendelser	112
4.6.3 Forsettlig og uaktsomt påført skade	113
4.6.4 Normal yrkesrisiko i vedkommende arbeid.....	114
4.6.5 Uerfarenhet og ung alder	115
4.6.6 Spesielt belastende arbeidssituasjon	116
4.6.7 Tidspress.....	117
4.6.8 Skadehendelsens alvorlighet og risikoens omfang	118
4.6.9 Skadens karakter og omfang.....	119
4.6.10 Risiko utenfor den alminnelige yrkesrisikoen	120
4.6.11 Arbeid utenfor ordinære arbeidsoppgaver	122
4.6.12 Skadelidtes subjektive oppfatning av situasjonen	123

4.7	Kraftanstrengelser	124
4.7.1	Personløft – særlig i omsorgsarbeid	124
4.7.2	Generelt om løft utenom personløft	126
4.7.3	Løft og bæring av særlig tunge gjenstander	128
4.7.4	Løft av uventet eller ukjent vekt	130
4.7.5	Arbeid under vanskelige forhold	132
4.7.6	Skyving og trekking av særlig tunge gjenstander	135
4.8	Trening og øvelser	137
4.8.1	Idrett og treningsaktiviteter	137
4.8.2	Øvelser	141
4.8.3	Krav til ulykkesmoment for militærpersonell	143
4.9	Fall, hopp og rykk etc.	144
4.9.1	Fall	144
4.9.2	Hopp	144
4.9.3	Rykk, glipp eller bråstopp	145
4.10	Psykiske påkjenninger	146
4.10.1	Generelt om psykiske påkjenninger og belastninger	146
4.10.2	Ran, overfall og katastrofer	148
4.10.3	Beskyldninger	148
4.10.4	Omorganiseringer, arbeidspress og konflikter	149
4.10.5	Mobbing og trakassering	150
4.10.6	Trusler	151
4.10.7	Andre skremmende eller sjokkerende opplevelser	152
4.10.8	Sammenfatning	153
4.11	Noen skadetyper i arbeidsulykkessaker	154
4.11.1	Komplekst regionalt smertesyndrom (CRPS)	154
4.11.2	Nevropatier	156
4.11.3	Hodeskader og post commotio	156
4.11.4	Sensitisering	159
4.11.5	Nakkeslengskader	160
4.11.6	Prolapser	161
4.11.7	Fibromyalgi	162
4.11.8	Epikondylitt	163
4.11.9	Kneskader	164
4.11.10	Skuldskader	164
4.11.11	Ankelskade ved overtråkk	165
4.11.12	Skade ved strømstøt og strømgjennomgang	167
4.11.13	Posttraumatisk stresslidelse (PTSD)	169

4.12	Yrkessykdomsbegrepet.....	169
4.12.1	Innledning.....	169
4.12.2	Sykdommer ved forgiftning og kjemisk påvirkning.....	170
4.12.3	Allergiske og idiosynkratiske hudsykdommer.....	180
4.12.4	Allergiske og idiosynkratiske lungesykdommer.....	181
4.12.5	Stråleskader.....	184
4.12.6	Hørselsskader.....	185
4.12.7	Lungesykdommer som skyldes finfordelte stoffer.....	189
4.12.8	Vibrasjonsbetingede sykdommer i armer og hender.....	196
4.12.9	Sykdommer som skyldes endring i barometertrykket.....	197
4.12.10	Sykdommer som skyldes smitte.....	198
4.12.11	Sykdommer som skyldes yrkesrelatert vaksinasjon.....	202
4.12.12	Klimasykdommer og epidemiske sykdommer.....	203
4.13	Følgeskader til yrkesskade og yrkessykdom.....	204
4.14	Annen skade og sykdom – «sikkerhetsventilen».....	205

Kapittel 5

	Erstatning utenom yrkesskadeforsikringsloven.....	213
5.1	Arbeidsgiverens ansvarsfrihet.....	213
5.2	Erstatning ut over yrkesskadeforsikringsloven – oversikt.....	214
5.3	Aktuelle ulovfestede ansvarsgrunnlag.....	216
5.4	Krav mot arbeidsgiveren.....	217
5.4.1	Skadetilfeller konstatert før yrkesskadeforsikringsloven ...	217
5.4.2	Andre skader utenfor yrkesskadeforsikringsloven.....	218
5.4.3	Ansvarsbegrensning i form av aksept av yrkesrisiko.....	219
5.4.4	Betydningen av immunitetsregelen i ftrl. (1966) § 11-12 ...	221
5.5	Oppreisning.....	222
5.5.1	Innledning.....	222
5.5.2	Oppreisning når arbeidsgiveren er en juridisk person.....	223
5.5.3	Minstevilkåret om utvist grov uaktsomhet.....	224
5.6	Andre forsikringsordninger.....	225
5.6.1	Personalforsikringer med erstatningsliknende dekning....	225
5.6.2	Ulykkesforsikring, livsforsikring og uføreforsikring.....	226
5.6.3	Rettskjøpsforsikring.....	228
5.7	Bilansvar.....	228
5.8	Pasientskade.....	232
5.9	Produktansvar.....	233
5.10	Voldserstatning.....	234

5.11	Lisensforsikring	236
5.12	Forsikring av «annen sykdom»	240
5.13	Psykisk belastningsskade fra internasjonale operasjoner	242
5.14	Erstatningsordning for vernepliktige under førstegangstjeneste ...	246
5.15	Erstatningsordning for politiet	247

Kapittel 6

Tariffavtaler om yrkesskadeerstatning	251
6.1 Innledning	251
6.2 Yrkesskadebestemmelsene i staten.....	253
6.3 Yrkesskadebestemmelsene på Spekter-området.....	260
6.4 Yrkesskadebestemmelsene i HTA kommunal sektor	263
6.5 Yrkesskadebestemmelsene i Oslo kommunes overenskomster.....	275

Kapittel 7

Medvirkning og svik.....	279
7.1 Betingelsene for å avkorte ved skadelidtes medvirkning	279
7.2 Krav om forsett eller grov uaktsomhet.....	285
7.3 Avkortningen	287
7.4 Forsikringssvik	293

Kapittel 8

Sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og AFP	298
8.1 Oversikt	298
8.2 Sykepenger.....	298
8.2.1 Hovedlinjer	298
8.2.2 Sykepenger ved yrkesskade/-sykdom	300
8.3 Arbeidsavklaringspenger	301
8.3.1 Hovedlinjer	301
8.3.2 Arbeidsavklaringspenger ved yrkesskade/-sykdom.....	305
8.4 Uføretrygd.....	310
8.4.1 Hovedlinjer	310
8.4.2 Uføretrygd ved yrkesskade/-sykdom	313
8.5 Avtalefestet pensjon (AFP).....	318

Kapittel 9

Utmåling av erstatningen	319
9.1 Oversikt	319

9.2	Forholdet mellom trygd og erstatning	320
9.2.1	Innledning.....	320
9.2.2	Betydningen av folketrygdens vedtak.....	320
9.2.3	Grunnbeløpets betydning for erstatningsberegningen	321
9.3	Tingskade.....	322
9.4	Ménerstatning.....	322
9.4.1	Innledning.....	322
9.4.2	Hva ménerstatningen skal dekke	323
9.4.3	Ménerstatning etter folketrygdloven	323
9.4.4	Ménerstatning etter skadeserstatningsloven	328
9.4.5	Ménerstatning etter yrkesskedeforskriften.....	333
9.5	Oppreisning	338
9.6	Utgiftserstatning	340
9.6.1	Innledning.....	340
9.6.2	Generelle utgangspunkter ved utmålingen.....	342
9.6.3	Utgifter ved opphold på institusjon	344
9.6.4	Utgifter ved tilpasning av bolig.....	345
9.6.5	Utgifter ved pleie og omsorg.....	345
9.6.6	Utgifter ved arbeidshjelp i hjemmet.....	346
9.6.7	Utgifter i forbindelse med fritidsaktiviteter	347
9.6.8	Transportutgifter	347
9.6.9	Medisinutgifter	348
9.6.10	Utgifter til medisinsk behandling.....	348
9.6.11	Treningsutgifter	350
9.6.12	Utgifter ved anskaffelse av hjelpemidler	351
9.6.13	Utgifter ved økte leveomkostninger	351
9.6.14	Utgifter ved opphold i bedre klima	352
9.6.15	Utgifter ved juridisk bistand og medisinske vurderinger	352
9.6.16	Utgifter ved medlemskap i interesseorganisasjon	357
9.6.17	Begravelsesutgifter	357
9.6.18	Tredjeperson tap.....	357
9.6.19	Utmåling av grunn- og hjelpestønad.....	357
9.6.20	Erstatning for utgifter etter yrkesskedeforskriften	358
9.7	Erstatning for lidt ervervstap	360
9.7.1	Beregningen.....	360
9.7.2	Inntekt uten skaden	366
9.7.3	Inntekt med skaden.....	372
9.7.4	Skattespørsmål.....	375

9.7.5	Bortfall av evnen til å utføre hjemmearbeid	376
9.8	Erstatning for framtidig ervervstap	377
9.8.1	Innledning.....	377
9.8.2	Individuell utmåling.....	378
9.8.3	Beregning etter yrkesskedeforskriften.....	383
9.8.4	Fastsetting av inntektstrinn.....	386
9.8.5	Inntektstrinnene – grunnerstatningen.....	388
9.8.6	Alderstilpasning av erstatningen	390
9.8.7	Tilpasning av erstatningen til uføregrad	391
9.8.8	Tap som opphører etter noen år	395
9.8.9	Standarderstatning og arbeidstakere fra lavkostland.....	396
9.8.10	Tap som oppstår noe inn i framtiden	397
9.8.11	Framtidig tap som endrer seg	398
9.8.12	Pårørende og nærståendes inntektstap	398
9.8.13	Skattemessige forhold	399
9.8.14	Avgrensning mellom lidt og framtidig tap.....	400
9.9	Forsørgertapserstatning.....	403
9.9.1	Innledning.....	403
9.9.2	Kretsen av de erstatningsrettslig vernede	404
9.9.3	Tapsberegningen	405
9.9.4	Erstatning for utgifter	406
9.9.5	Forholdet til annen erstatningsutmåling	406
9.9.6	Individuell beregning av forsørgertapet.....	407
9.10	Renter	408
9.11	Fradrag knyttet til tapsbegrensningsplikten	412
9.12	Fradrag for forsikringsutbetalinger av annen art	415
9.12.1	Innledning.....	415
9.12.2	Standardisert mot individuell erstatning.....	415
9.12.3	Fradrag ved standarderstatning.....	416
9.12.4	Fradrag i individuelt utmålte poster	417
9.12.5	Kravet til kompensasjonsrelevans.....	419
9.12.6	Nærmere om «kan-fradrag»	419
9.12.7	Fradrag for utbetaling under pensjonsforsikring.....	421
9.12.8	Fradrag for utbetaling under ulykkesforsikring	421
9.12.9	Fradrag for utbetaling under uføreforsikring.....	422
9.13	For mye utbetalt erstatning	422
9.14	Revisjon og etteroppgjør	423
9.14.1	Innledning.....	423

9.14.2	Gjenopptak etter folketrygdloven	423
9.14.3	Etteroppgjør etter skadeserstatningsloven § 3-8.....	423
9.14.4	Etteroppgjør etter avtalerettslige regler	425
9.14.5	Etteroppgjør etter yrkesskadeforskriften	428
9.15	Forlods uttak av erstatningen ved felleseieskifte	439

Kapittel 10

Årsakssammenheng og bevis	441
10.1 Oversikt	441
10.2 Folketrygdlovens årsakskrav	443
10.2.1 Oversikt	443
10.2.2 Folketrygdlovens årsakskrav ved arbeidsulykker.....	445
10.2.3 Folketrygdlovens årsakskrav ved yrkessykdommer.....	449
10.2.4 Folketrygdlovens årsakskrav ved følgeskader	459
10.2.5 Folketrygdlovens årsakskrav ved ménerstatning	460
10.2.6 Folketrygdlovens årsakskrav ved utgiftsdekning	461
10.2.7 Folketrygdlovens årsakskrav ved uføreytelser	462
10.3 Årsakskravet i den alminnelige erstatningsretten	465
10.3.1 Innledning.....	465
10.3.2 Betingelselæren.....	466
10.3.3 Uvesentlighetslæren ved samvirkende skadeårsaker	468
10.3.4 Selvstendig virkende skadeuavhengige årsaker	470
10.4 Årsakskrav i yrkesskadeforsikringsloven.....	471
10.5 Årsakskravet i forsikringsretten	474
10.6 Årsakssammenheng – kasuistikk	474
10.6.1 Innledning.....	474
10.6.2 Nakkesleng- og andre bløtvevsskader	475
10.6.3 Prolaps, skiveforandringer, ryggsmarter, radikulopati.....	482
10.6.4 Løsemiddelskader	484
10.6.5 Kvikksølvs skader.....	486
10.6.6 Hudlidelser.....	488
10.6.7 Lungelidelser.....	489
10.6.8 Sensitisering	490
10.6.9 Hørselsskader	492
10.6.10 Strømstøt og strømgjennomgang	492
10.6.11 Post commotio og lette hodeskader	493
10.6.12 Komplekst regionalt smertesyndrom (CRPS)	495
10.6.13 Posttraumatisk stresslidelse (PTSD).....	496

10.7	Krav om adekvans.....	497
10.7.1	Innledning.....	497
10.7.2	Påregnelighet.....	499
10.7.3	Avledede og indirekte årsaksforhold.....	502
10.7.4	Andre momenter.....	503
10.8	Beviskrav.....	504
10.8.1	Innledning.....	504
10.8.2	Sammenhengen med og forskjellen fra årsakskrav.....	504
10.8.3	Bevisføringsplikten.....	505
10.8.4	Kravet til bevisets styrke.....	506
10.8.5	Beviskravet – alminnelige bevisprinsipper.....	511
10.8.6	Kravet om bevis for årsakssammenheng.....	512
10.8.7	Kravet om bevis for arbeidsulykke.....	514
10.8.8	Bevis for yrkessykdom etter yrkesskadeforsikringsloven...	517
10.8.9	Bevisregelen i yforsl. § 11 andre ledd.....	519
10.8.10	Bevisbyrden.....	524
10.9	Kritikken av kumulative årsaks- og beviskrav.....	525

Kapittel 11

Regress, refusjon og samordning	529
11.1 Innledning.....	529
11.2 Arbeidsgiverens regresskrav.....	530
11.3 Forsikringsselskapers regresskrav.....	531
11.4 Yrkesskadeforsikringsforeningens regresskrav.....	538
11.5 Regresskrav ved utbetalinger etter yforsl. § 6.....	539
11.6 Regressansvarets betydning for skadelidte.....	541
11.7 Folketrygdens regress- og refusjonskrav.....	542

Kapittel 12

Foreldelse og meldefrister	546
12.1 Hovedlinjer og oversikt.....	546
12.2 Foreldelse etter yrkesskadeforsikringsloven.....	547
12.2.1 Innledning.....	547
12.2.2 Utgangspunktet for friststart.....	549
12.2.3 Kunnskap om skaden.....	551
12.2.4 Kunnskap om den ansvarlige.....	555
12.2.5 Beregning av treårsfristen.....	557
12.3 Foreldelse av yrkesskadekrav etter tariffavtaler.....	557

12.4	Foreldelse av krav ved annet lovfestet erstatningsgrunnlag.....	559
12.5	Foreldelse av krav etter alminnelige erstatningsregler	560
12.6	Foreldelse av andre yrkesskaderelaterte forsikringskrav.....	560
12.7	Foreldelse av yrkesskaderelaterte trygdekrav	561
12.8	Fristavbrudd.....	562
12.8.1	Innledning.....	562
12.8.2	Fristavbrudd etter varslingsreglene.....	563
12.8.3	Andre former for fristavbrudd	567
12.8.4	Virkningen av fristavbrudd	571
12.9	Strafferettslig foreldelse	572
12.10	Forsikringsrettslige melde- og klagefrister	573
12.10.1	Innledning.....	573
12.10.2	Meldefristene i forsikringsavtaleloven.....	573
12.10.3	Klagefristene i forsikringsavtaleloven	576
12.11	Meldefrist etter folketrygdloven	579

Kapittel 13

Saksbehandlingen.....	584	
13.1	Oversikt	584
13.2	Innledende saksbehandling.....	585
13.2.1	Skademelding til Arbeidstilsynet.....	585
13.2.2	Skademelding og krav til folketrygden.....	585
13.2.3	Skademelding til forsikringsselskap	588
13.3	Trygdeetatens utredning av saken	591
13.4	Forsikringsselskapets utredning av saken.....	597
13.4.1	Utgangspunkter.....	597
13.4.2	Skademelding og fullmakt til å innhente opplysninger	598
13.4.3	Dokumentinnhenting.....	599
13.4.4	Skadelidtes opplysningsplikt	601
13.4.5	Medisinsk spesialistutredning	602
13.4.6	Bruk av rådgivende lege.....	610
13.4.7	Andre sakkyndigvurderinger	611
13.4.8	Inntektsopplysninger.....	611
13.4.9	Andre opplysninger	612
13.4.10	Bruk av utreder.....	613
13.4.11	Skadelidtes innhenting av opplysninger.....	614
13.4.12	Bruk av advokat på skadelidtsiden	615
13.5	Krav mot forsikringsselskapet og forhandlinger.....	617

13.6	Krav til framdrift i trygde- og forsikringssaken	624
13.7	Erstatning akonto fra forsikringsselskapet	625
13.8	Vedtak og oppgjør	627
13.8.1	Trygdeetatens vedtak	627
13.8.2	Forsikringsselskapets «vedtak» og oppgjør	631
13.9	Etikk og etikette i saksbehandlingen	638
13.9.1	Innledning.....	638
13.9.2	I forbindelse med saksutredningen	638
13.9.3	Under forhandlingene	641
13.9.4	Ved avtaleslutning.....	644
13.9.5	I forbindelse med søksmål.....	644
13.9.6	Andre etikkspørsmål.....	646

Kapittel 14

Tvisteløsning	648	
14.1	Innledning	648
14.2	Klage og anke i trygdesaker	648
14.3	Trygderetten.....	652
14.3.1	Innledning.....	652
14.3.2	Trygderettens kompetanse og saksbehandling.....	654
14.3.3	Domstolsprøving av Trygderettens kjennelser	660
14.3.4	Gjenopptak av trygdesak.....	662
14.3.5	Avgjørelsens betydning i forsikringssaker.....	663
14.4	Nemnder	664
14.4.1	Finansklagenemnda.....	664
14.4.2	Offentlige nemnder	666
14.4.3	Interne nemnder i forsikringsselskapene	667
14.5	Domstolsbehandling.....	668
14.5.1	Innledning.....	668
14.5.2	Fastsettelses- eller fullbyrdelsessøksmål.....	668
14.5.3	Valg av verneting.....	672
14.5.4	Plikter før sak reises.....	674
14.5.5	Rettsmekling.....	675
14.5.6	Plikten til å legge fram helseopplysninger	679
14.5.7	Medisinsk sakkyndige.....	679
14.5.8	Tolkningstvister på forsikringsrettens område	683
14.6	Andre former for tvisteløsning	683
14.6.1	Voldgift	683

14.7	Sakskostnader ved nemndsbehandling og rettssak.....	684
14.7.1	Forsikrings sak som blir rettssak	684
14.7.2	Nemndsbehandling.....	684
14.7.3	Trygdesak som bringes inn for lagmannsretten.....	685
14.7.4	Behandlingsgebyrer ved rettssak	686
14.7.5	Rettskjøpsforsikring.....	686
14.7.6	Bistand fra fagforening	687
14.7.7	Fri rettskjøp etter rettskjøpsloven	687

Kapittel 15

Straff	688
15.1 Innledning og oversikt.....	688
15.2 Straffansvar for arbeidsgiver	688
15.2.1 Yrkesskadeforsikringsloven.....	688
15.2.2 Straffeloven.....	689
15.2.3 Folketrygdloven.....	690
15.2.4 Arbeidsmiljøloven	690
15.3 Straffansvar for arbeidstakere	693
15.3.1 Straffeloven.....	693
15.3.2 Arbeidsmiljøloven	693
15.4 Straffansvar for skadelidte	694
15.4.1 Straffeloven.....	694
15.4.2 Folketrygdloven.....	696
Litteratur	697
Lov- og forskriftsregister	702
Rettspraksis	716